

**PROTOCOLUL ADIȚIONAL NAGOYA- KUALA LUMPUR PRIVIND
RĂSPUNDEREA ȘI REPARAREA PREJUDICIULUI,
LA PROTOCOLUL DE LA CARTAGENA PRIVIND BIOSECURITATEA,
ADOPTAT LA MONTREAL LA 29 IANUARIE 2000, LA CONVENȚIA PRIVIND
DIVERSITATEA BIOLOGICĂ (SEMNATA LA 5 IUNIE 1992 LA RIO DE JANEIRO),
SEMNAT DE CĂTRE ROMÂNIA LA 11 MAI 2011 LA NEW YORK.**

Părțile la prezentul Protocol Adițional,

Fiind Părți la Protocolul de la Cartagena la Convenția privind Diversitatea Biologică, denumit în continuare "Protocolul",

*Luând în considerare Principiul 13 al Declarației de la Rio privind mediul și dezvoltarea,
Reafirmând abordarea cu precauție conținută în Principiul 15 al Declarației de la Rio privind mediul și dezvoltarea,*

Recunoscând necesitatea de a se prevedea măsuri reparatorii corespunzătoare în cazul unui prejudiciu sau al unei amenințări iminente cu producerea unui prejudiciu, în conformitate cu Protocolul,

Reamintind articolul 27 al Protocolului,

Am convenit următoarele:

ARTICOLUL 1

Obiectiv

Obiectivul prezentului Protocol adițional este acela de a contribui la conservarea și utilizarea durabilă a diversității biologice, luând de asemenea în considerare riscurile pentru sănătatea umană, prin stabilirea unor norme și proceduri internaționale în domeniul răspunderii și reparației, în legătură cu organismele vii modificate genetic.

ARTICOLUL 2

Definirea termenilor

1. Termenii utilizați în art. 2 din Convenția privind Diversitatea Biologică, denumită în continuare "Convenția", și în art. 3 din Protocol se aplică prezentului Protocol adițional.

2. În plus, în sensul prezentului Protocol adițional:

a) "Conferința Părților, care funcționează ca reuniune a Părților la Protocol", înseamnă Conferința Părților la Convenție, care funcționează drept reuniune a Părților la Protocol;

b) "Prejudiciu" înseamnă un efect advers asupra conservării și utilizării durabile a diversității biologice luând, de asemenea, în considerare riscurile pentru sănătatea umană, și care:

(i) este măsurabil sau observabil, luând în considerare, ori de câte ori sunt disponibile, condițiile inițiale stabilite științific și recunoscute de către autoritatea competentă, care ia în considerare orice variații de origine naturală sau produse de om; și

(ii) este semnificativ, astfel cum este prevăzut la paragraful 3 de mai jos.

c) "Operator" înseamnă orice persoană care deține controlul direct sau indirect asupra organismului viu modificat genetic, după caz, și care ar putea, în conformitate cu dreptul intern, să includă, între alții, titularul autorizației, persoana care a introdus pe piață organismul viu modificat genetic, cercetătorul, producătorul, notificatorul, exportatorul, importatorul, transportatorul sau furnizorul.

d) "Măsuri reparatorii" înseamnă măsuri rezonabile luate pentru:

(i) A preveni, minimiza, acoperi, reduce, sau a evita prejudiciul, după caz;

(ii) A reface diversitatea biologică prin măsuri care trebuie întreprinse, de preferință în următoarea ordine:

a. Refacerea diversității biologice pentru a o aduce la condițiile existente înainte de producerea prejudiciului sau la un nivel echivalent, cel mai apropiat; dacă autoritatea competentă stabilește că acest lucru nu este posibil;

b. Refacerea prin, *inter alia*, înlocuirea pierderii diversității biologice cu alte componente ale acestei diversități biologice, pentru același sau pentru un alt tip de utilizare, la aceeași locație, sau, după caz, la o altă locație.

3. Caracterul "semnificativ" al unui efect advers se determină pe baza unor factori cum sunt:

a) Modificarea pe termen lung sau permanentă, respectiv o modificare care nu permite revenirea la normal prin refacere naturală, într-o perioadă de timp rezonabilă;

b) Amploarea modificărilor calitative sau cantitative, care afectează în mod negativ elementele componente ale diversității biologice;

c) Reducerea capacității elementelor componente ale diversității biologice de a genera bunuri și servicii;

d) Amploarea oricărui efect advers asupra sănătății umane, în contextul Protocolului.

ARTICOLUL 3

Scop

1. Prezentul Protocol adițional se aplică pentru prejudiciul datorat organismelor vii modificate genetic, care își au originea într-o mișcare transfrontieră. Organismele vii modificate genetic la care se face referire sunt destinate pentru:

- a) Utilizarea directă ca alimente sau hrană pentru animale sau pentru prelucrare;
- b) Utilizarea în condiții de izolare;
- c) Introducerea deliberată în mediu.

2. În ceea ce privește mișcările transfrontieră intenționate, prezentul Protocol adițional se aplică prejudiciului care rezultă din orice utilizare autorizată a organismelor vii modificate genetic menționate la paragraful 1 de mai sus.

3. Prezentul Protocol adițional se aplică, de asemenea, pentru prejudiciul rezultat din mișcările transfrontieră neintenționate prevăzute la art. 17 din Protocol, precum și prejudiciului rezultat din mișcările transfrontieră ilegale, prevăzute la art. 25 din Protocol.

4. Prezentul Protocol adițional se aplică pentru prejudiciul rezultat dintr-o mișcare transfrontieră a organismelor vii modificate genetic, care a început după intrarea în vigoare a prezentului Protocol adițional pentru Partea în a cărei jurisdicție a avut loc mișcarea transfrontieră.

5. Prezentul Protocol adițional se aplică pentru prejudiciul care s-a produs în zonele situate în limitele jurisdicției naționale a Părților.

6. Părțile pot utiliza criteriile stabilite prin legislația lor internă pentru a repara prejudiciul care se produce în limitele jurisdicției lor naționale.

7. Legislația națională care asigură aplicarea prezentului Protocol adițional se aplică, de asemenea, pentru prejudiciul rezultat din mișcarea transfrontieră a organismelor vii modificate genetic, care provin de la non-Părți.

ARTICOLUL 4

Relația de cauzalitate

Între prejudiciu și organismul viu modificat genetic, în discuție, trebuie stabilită o relație de cauzalitate, în conformitate cu dreptul intern.

ARTICOLUL 5

Măsuri reparatorii

1. În cazul producerii unui prejudiciu, Părțile solicită operatorului/operatorilor respectiv/ respectivi, sub rezerva condițiilor impuse de autoritatea competentă, următoarele:

- a) Să informeze imediat autoritatea competentă;
- b) Să evalueze prejudiciul; și
- c) Să adopte măsuri reparatorii adecvate.

2. Autoritatea competentă trebuie să acționeze pentru:

- a) Identificarea operatorului care a produs prejudiciul;
- b) Evaluarea prejudiciului; și
- c) Stabilirea măsurilor reparatorii, care ar trebui să fie luate de către operator.

3. Atunci când informațiile relevante, respectiv informațiile științifice disponibile sau informațiile puse la dispoziție prin mecanismul Biosafety Clearing-House, indică faptul că există o probabilitate suficientă de producere a unui prejudiciu, dacă măsurile reparatorii nu sunt luate în timp util, operatorul este obligat să ia măsurile adecvate reparatorii, pentru a evita un astfel de prejudiciu.

4. Autoritatea competentă poate pune în aplicare măsuri reparatorii corespunzătoare, mai ales în situația particulară când operatorul nu a reușit să facă acest lucru.

5. Autoritatea competentă are dreptul de a recupera de la operator costurile și cheltuielile legate de evaluarea prejudiciului și de aplicare a oricăror astfel de măsuri reparatorii adecvate. Părțile pot prevedea în dreptul lor intern și alte situații în care operatorul să nu fie obligat să suporte aceste costuri și cheltuieli.

6. Deciziile autorității competente prin care se cere operatorului să ia măsurile reparatorii, trebuie să fie motivate. Aceste decizii trebuie să fie notificate operatorului. Dreptul intern trebuie să prevadă posibilitatea de revizuire administrativă sau judiciară a unor astfel de decizii. Autoritatea competentă trebuie să informeze operatorul despre căile de atac disponibile, în conformitate cu legislația națională. Recurgerea la astfel de căi de atac nu trebuie să împiedice autoritatea competentă de a lua măsuri reparatorii în circumstanțe adecvate, cu excepția cazului în care este prevăzut altfel în dreptul intern.

7. În aplicarea prezentului articol și cu scopul de a defini măsurile reparatorii specifice pe care autoritatea competentă urmează să le ia sau să le solicite, Părțile pot, după caz, să evalueze dacă măsurile reparatorii sunt deja prevăzute prin legislația lor internă privind răspunderea civilă.

8. Măsurile reparatorii trebuie să fie puse în aplicare în conformitate cu dreptul intern.

ARTICOLUL 6

Excepții

1. Părțile pot prevedea, în dreptul lor intern, următoarele excepții:

- a) Situații necontrolabile, având caracter excepțional, sau situații de *forță majoră*; și
- b) Conflicte armate sau tulburări civile.

2. Părțile pot prevedea în dreptul lor intern orice alte excepții sau derogări pe care le consideră potrivite.

ARTICOLUL 7

Termene

Părțile pot prevedea în dreptul lor intern:

- a) Termene limită relative și/sau absolute, în privința măsurilor reparatorii; și
- b) Momentul de început privind impunerea de termene limită.

ARTICOLUL 8

Limite financiare

Părțile pot prevedea în legislația lor națională limite financiare privind recuperarea costurilor și a cheltuielilor legate de măsurile reparatorii.

ARTICOLUL 9

Dreptul la recurs

Prezentul Protocol adițional nu trebuie să limiteze sau să restrângă vreun drept la recurs sau despăgubire, pe care un operator îl poate exercita față de orice altă persoană.

ARTICOLUL 10

Garanția financiară

1. Părțile își rezervă dreptul de a introduce, prin legislația lor națională, prevederi privind garanția financiară.

2. Părțile își exercită dreptul menționat la paragraful 1 de mai sus în conformitate cu drepturile și obligațiile lor în temeiul dreptului internațional, luând în considerare ultimele trei paragrafe din preambulul Protocolului.

3. Prima reuniune a Conferinței Părților funcționând ca reuniune a Părților la Protocol, după intrarea în vigoare a Protocolului adițional, va solicita Secretariatului să efectueze un studiu cuprinzător, care va aborda, *inter alia*:

- a) Modalitățile de realizare a mecanismelor de garanție financiară;
- b) O evaluare a impactului de mediu, economic și social al acestor mecanisme, în special asupra țărilor în curs de dezvoltare; și
- c) O identificare a organismelor adecvate, care să asigure garanția financiară.

ARTICOLUL 11

Responsabilitatea Statelor pentru acte ilicite pe plan internațional

Prezentul Protocol adițional nu aduce atingere drepturilor și obligațiilor statelor decurgând din normele de drept internațional general cu privire la responsabilitatea Statelor pentru acte ilicite la nivel internațional.

ARTICOLUL 12

Punerea în aplicare și legătura cu răspunderea civilă

1. Părțile trebuie să prevadă în legislația lor națională reguli și proceduri pentru măsuri de remediere în cazul producerii unui prejudiciu. Pentru a pune în aplicare această obligație, Părțile trebuie să prevadă măsuri reparatorii în conformitate cu prezentul Protocol adițional și pot, după caz:

a) Să aplice legislația națională existentă, inclusiv, unde este cazul, normele și procedurile generale privind răspunderea civilă;

b) Să aplice sau să elaboreze normele și procedurile de răspundere civilă, specifice acestui scop; sau

c) Să aplice sau să elaboreze o combinație a celor două.

2. Părțile vor trebui, în scopul de a prevedea norme și proceduri adecvate în legislația lor internă privind răspunderea civilă pentru prejudiciul material sau personal, asociat cu un prejudiciu, astfel cum este definit la art. 2, paragraful 2 lit. b) din prezentul Protocol adițional, să acționeze astfel:

a) Să continue să aplice legislația lor în vigoare privind răspunderea civilă;

b) Să elaboreze și să aplice sau să continue să aplice legea răspunderii civile, specifică acestui scop; sau

c) Să elaboreze și să aplice sau să continue să aplice o combinație a celor două.

3. Atunci când își elaborează legislația privind răspunderea civilă, menționată la lit. b) sau lit. c) de la paragraful 1 sau 2 de mai sus, Părțile trebuie să abordeze, *inter alia*, după caz, următoarele elemente:

a) Prejudiciul;

- b) Standardul privind răspunderea, incluzând răspunderea strictă sau răspunderea întemeiată pe culpă;
- c) Direcționarea răspunderii, dacă este cazul;
- d) Dreptul de a formula pretenții.

ARTICOLUL 13

Evaluare și examinare

Conferința Părților, care funcționează ca reuniune a Părților la Protocol, va proceda la o examinare a eficacității acestui Protocol adițional la cinci ani după intrarea sa în vigoare, și la fiecare cinci ani după aceea, cu condiția ca informațiile necesare să fi fost furnizate de către Părți. Examinarea se va efectua în contextul evaluării și examinării Protocolului în conformitate cu prevederile art. 35 din Protocol, cu excepția cazului când Părțile la prezentul Protocol adițional au decis altfel. Prima examinare trebuie să includă o verificare a eficacității art. 10 și art.12.

ARTICOLUL 14

Conferința Părților funcționând ca reuniune a Părților la Protocol

1. Fără a aduce atingere paragrafului 2 al art. 32 din Convenție, Conferința Părților, care funcționează ca reuniune a Părților la Protocol, funcționează drept reuniune a Părților la prezentul Protocol adițional.
2. Conferința Părților funcționând ca reuniune a Părților la Protocol, urmărește constant modul de aplicare a prezentului Protocol adițional și emite, în limitele mandatului său, deciziile necesare pentru a conduce la o implementare efectivă. Aceasta îndeplinește funcțiile care îi sunt atribuite prin prezentul Protocol adițional și, *mutatis mutandis*, funcțiile care îi sunt atribuite prin paragraful 4 lit. a) și f) ale art. 29 din Protocol.

ARTICOLUL 15

Secretariatul

Secretariatul stabilit prin art. 24 din Convenție funcționează ca Secretariat pentru prezentul Protocol adițional.

ARTICOLUL 16

Relația cu Convenția și Protocolul

1. Prezentul Protocol adițional se adaugă Protocolului și nu modifică sau amendează Protocolul.
2. Prezentul Protocol adițional nu aduce atingere drepturilor și obligațiilor Părților la prezentul Protocol adițional, care decurg din Convenție și Protocol.
3. Cu excepția dispozițiilor contrare din prezentul Protocol adițional, prevederile Convenției și ale Protocolului se aplică, *mutatis mutandis*, prezentului Protocol adițional.

4. Fără a aduce atingere paragrafului 3 de mai sus, prezentul Protocol adițional nu aduce atingere drepturilor și obligațiilor unei Părți în conformitate cu dreptul internațional.

ARTICOLUL 17

Semnarea

Prezentul Protocol adițional este deschis spre semnare de către Părțile la Protocol la sediul Organizației Națiunilor Unite din New York, de la 7 martie 2011 până la 6 martie 2012.

ARTICOLUL 18

Intrarea în vigoare

1. Prezentul Protocol adițional intră în vigoare în cea de-a 90-a zi de la data depozitării celui de-al 40-lea instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, de către Statele sau organizațiile regionale de integrare economică, care sunt Părți la Protocol.

2. Prezentul Protocol adițional intră în vigoare pentru un Stat sau o organizație regională de integrare economică, care ratifică, acceptă, aprobă ori aderă la acesta, după depozitarea celui de-al 40-lea instrument menționat la paragraful 1 de mai sus, în cea de-a 90-a zi de la data la care Statul respectiv sau organizația regională de integrare economică respectivă a depus instrumentul său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, sau la data la care Protocolul intră în vigoare pentru acel Stat sau organizație regională de integrare economică, ultima dată dintre cele două fiind cea reținută.

3. În sensul paragrafelor 1 și 2 de mai sus, orice instrument depozitat de către o organizație regională de integrare economică nu este considerat ca fiind suplimentar față de instrumentele depozitate de statele membre ale unei astfel de organizații.

ARTICOLUL 19

Rezerve

Prezentul Protocol adițional nu poate face obiectul unor rezerve.

ARTICOLUL 20

Retragere

1. În orice moment, după doi ani de la data la care prezentul Protocol adițional a intrat în vigoare pentru o Parte, aceasta se poate retrage din prezentul Protocol adițional prin notificare scrisă adresată depozitarului.

2. Orice astfel de retragere își produce efectele la expirarea unei perioade de un an de la data primirii notificării de către depozitar sau la o dată ulterioară, specificată în notificarea de retragere.

3. Orice Parte care se retrage din Protocol în conformitate cu art. 39 din Protocol este considerată, de asemenea, retrasă din prezentul Protocol adițional.

ARTICOLUL 21
Texte autentice

Originalul prezentului Protocol adițional, ale cărui texte în limbile arabă, chineză, engleză, franceză, rusă și spaniolă sunt egal autentice, va fi depus la Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite.

DREPT CARE noi, subsemnații, fiind împuterniciți corespunzător în acest sens, am semnat prezentul Protocol adițional.

ÎNCHEIAT la Nagoya azi 15 octombrie 2010.

.....

**PROTOCOLUL ADIȚIONAL NAGOYA- KUALA LUMPUR PRIVIND
RĂSPUNDEREA ȘI REPARAREA PREJUDICIULUI, LA
PROTOCOLUL DE LA CARTAGENA PRIVIND BIOSECURITATEA**

Părțile la prezentul Protocol Adițional,

Fiind Părți la Protocolul de la Cartagena la Convenția privind Diversitatea Biologică, denumit în continuare "Protocolul",

Luând în considerare Principiul 13 al Declarației de la Rio privind mediul și dezvoltarea,

Reafirmând abordarea cu precauție conținută în Principiul 15 al Declarației de la Rio privind mediul și dezvoltarea,

Recunoscând necesitatea de a se prevedea măsuri reparatorii corespunzătoare în cazul unui prejudiciu sau al unei amenințări iminente cu producerea unui prejudiciu, în conformitate cu Protocolul,

Reamintind articolul 27 al Protocolului,

Am convenit următoarele:

**ARTICOLUL 1
Obiectiv**

Obiectivul prezentului Protocol adițional este acela de a contribui la conservarea și utilizarea durabilă a diversității biologice, luând de asemenea în considerare riscurile pentru sănătatea umană, prin stabilirea unor norme și proceduri internaționale în domeniul răspunderii și reparării, în legătură cu organismele vii modificate genetic.

**ARTICOLUL 2
Definirea termenilor**

1. Termenii utilizați în art. 2 din Convenția privind Diversitatea Biologică, denumită în continuare "Convenția", și în art. 3 din Protocol se aplică prezentului Protocol adițional.

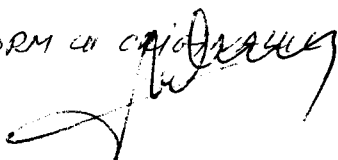
2. În plus, în sensul prezentului Protocol adițional:

a) "Conferința Părților, care funcționează ca reuniune a Părților la Protocol", înseamnă Conferința Părților la Convenție, care funcționează drept reuniune a Părților la Protocol;

b) "Prejudiciu" înseamnă un efect advers asupra conservării și utilizării durabile a diversității biologice luând, de asemenea, în considerare riscurile pentru sănătatea umană, și care:

(i) este măsurabil sau observabil, luând în considerare, ori de câte ori sunt disponibile, condițiile inițiale stabilite științific și recunoscute de către autoritatea competentă, care ia în considerare orice variații de origine naturală sau produse de om; și

(ii) este semnificativ, astfel cum este prevăzut la paragraful 3 de mai jos.

CONFORM cu

c) "Operator" înseamnă orice persoană care deține controlul direct sau indirect asupra organismului viu modificat genetic, după caz, și care ar putea, în conformitate cu dreptul intern, să includă, între alții, titularul autorizației, persoana care a introdus pe piață organismul viu modificat genetic, cercetătorul, producătorul, notificatorul, exportatorul, importatorul, transportatorul sau furnizorul.

d) "Măsuri reparatorii" înseamnă măsuri rezonabile luate pentru:

(i) A preveni, minimiza, acoperi, reduce, sau a evita prejudiciul, după caz;

(ii) A reface diversitatea biologică prin măsuri care trebuie întreprinse, de preferință în următoarea ordine:

a. Refacerea diversității biologice pentru a o aduce la condițiile existente înainte de producerea prejudiciului sau la un nivel echivalent, cel mai apropiat; dacă autoritatea competentă stabilește că acest lucru nu este posibil;

b. Refacerea prin, *inter alia*, înlocuirea pierderii diversității biologice cu alte componente ale acestei diversități biologice, pentru același sau pentru un alt tip de utilizare, la aceeași locație, sau, după caz, la o altă locație.

3. Caracterul "semnificativ" al unui efect advers se determină pe baza unor factori cum sunt:

a) Modificarea pe termen lung sau permanentă, respectiv o modificare care nu permite revenirea la normal prin refacere naturală, într-o perioadă de timp rezonabilă;

b) Amploarea modificărilor calitative sau cantitative, care afectează în mod negativ elementele componente ale diversității biologice;

c) Reducerea capacității elementelor componente ale diversității biologice de a genera bunuri și servicii;

d) Amploarea oricărui efect advers asupra sănătății umane, în contextul Protocolului.

ARTICOLUL 3

Scop

1. Prezentul Protocol adițional se aplică pentru prejudiciul datorat organismelor vii modificate genetic, care își au originea într-o mișcare transfrontalieră. Organismele vii modificate genetic la care se face referire sunt destinate pentru:

a) Utilizarea directă ca alimente sau hrană pentru animale sau pentru prelucrare;

b) Utilizarea în condiții de izolare;

c) Introducerea deliberată în mediu.

2. În ceea ce privește mișcările transfrontaliere intenționate, prezentul Protocol adițional se aplică prejudiciului care rezultă din orice utilizare autorizată a organismelor vii modificate genetic menționate la paragraful 1 de mai sus.

CONFIRMARE
[Signature]

3. Prezentul Protocol adițional se aplică, de asemenea, pentru prejudiciul rezultat din mișcările transfrontaliere neintenționate prevăzute la art. 17 din Protocol, precum și prejudiciului rezultat din mișcările transfrontaliere ilegale, prevăzute la art. 25 din Protocol.

4. Prezentul Protocol adițional se aplică pentru prejudiciul rezultat dintr-o mișcare transfrontalieră a organismele vii modificate genetic, care a început după intrarea în vigoare a prezentului Protocol adițional pentru Partea în a cărei jurisdicție a avut loc mișcarea transfrontalieră.

5. Prezentul Protocol adițional se aplică pentru prejudiciul care s-a produs în zonele situate în limitele jurisdicției naționale a Părților.

6. Părțile pot utiliza criteriile stabilite prin legislația lor internă pentru a repara prejudiciul care se produce în limitele jurisdicției lor naționale.

7. Legislația națională care asigură aplicarea prezentului Protocol adițional se aplică, de asemenea, pentru prejudiciul rezultat din mișcarea transfrontalieră a organismelor vii modificate genetic, care provin de la non-Părți.

ARTICOLUL 4 **Relația de cauzalitate**

Între prejudiciu și organismul viu modificat genetic, în discuție, trebuie stabilită o relație de cauzalitate, în conformitate cu dreptul intern.

ARTICOLUL 5 **Măsuri reparatorii**

1. În cazul producerii unui prejudiciu, Părțile solicită operatorului/operatorilor respectiv/ respectivi, sub rezerva condițiilor impuse de autoritatea competentă, următoarele:

a) Să informeze imediat autoritatea competentă;

b) Să evalueze prejudiciul; și

c) Să adopte măsuri reparatorii adecvate.

2. Autoritatea competentă trebuie să acționeze pentru:

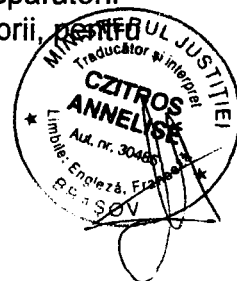
a) Identificarea operatorului care a produs prejudiciul;

b) Evaluarea prejudiciului; și

c) Stabilirea măsurilor reparatorii, care ar trebui să fie luate de către operator.

3. Atunci când informațiile relevante, respectiv informațiile științifice disponibile sau informațiile puse la dispoziție prin mecanismul Biosafety Clearing-House, indică faptul că există o probabilitate suficientă de producere a unui prejudiciu, dacă măsurile reparatorii nu sunt luate în timp util, operatorul este obligat să ia măsurile adecvate reparatorii, să evite un astfel de prejudiciu.

CONFORM CU ORIGINALUL

4. Autoritatea competentă poate pune în aplicare măsuri reparatorii corespunzătoare, mai ales în situația particulară când operatorul nu a reușit să facă acest lucru.

5. Autoritatea competentă are dreptul de a recupera de la operator costurile și cheltuielile legate de evaluarea prejudiciului și de aplicare a oricăror astfel de măsuri reparatorii adecvate. Părțile pot prevedea în dreptul lor intern și alte situații în care operatorul să nu fie obligat să suporte aceste costuri și cheltuieli.

6. Deciziile autorității competente prin care se cere operatorului să ia măsurile reparatorii, trebuie să fie motivate. Aceste decizii trebuie să fie notificate operatorului. Dreptul intern trebuie să prevadă posibilitatea de revizuire administrativă sau judiciară a unor astfel de decizii. Autoritatea competentă trebuie să informeze operatorul despre căile de atac disponibile, în conformitate cu legislația națională. Recurgerea la astfel de căi de atac nu trebuie să împiedice autoritatea competentă de a lua măsuri reparatorii în circumstanțe adecvate, cu excepția cazului în care este prevăzut altfel în dreptul intern.

7. În aplicarea prezentului articol și cu scopul de a defini măsurile reparatorii specifice pe care autoritatea competentă urmează să le ia sau să le solicite, Părțile pot, după caz, să evalueze dacă măsurile reparatorii sunt deja prevăzute prin legislația lor internă privind răspunderea civilă.

8. Măsurile reparatorii trebuie să fie puse în aplicare în conformitate cu dreptul intern.

ARTICOLUL 6 **Excepții**

1. Părțile pot prevedea, în dreptul lor intern, următoarele excepții:

- a) Situații necontrolabile, având caracter excepțional, sau situații de *forță majoră*; și
- b) Conflicte armate sau tulburări civile.

2. Părțile pot prevedea în dreptul lor intern orice alte excepții sau derogări pe care le consideră potrivite.

ARTICOLUL 7 **Termene**

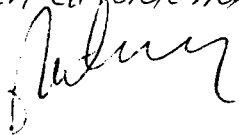
Părțile pot prevedea în dreptul lor intern:

- a) Termene limită relative și/sau absolute, în privința măsurilor reparatorii; și
- b) Momentul de început privind impunerea de termene limită.

ARTICOLUL 8 **Limite financiare**

Părțile pot prevedea în legislația lor națională limite financiare privind recuperarea costurilor și a cheltuielilor legate de măsurile reparatorii.

CONFIRM CU ORIGINALUL

ARTICOLUL 9 Dreptul la recurs

Prezentul Protocol adițional nu trebuie să limiteze sau să restrângă vreun drept la recurs sau despăgubire, pe care un operator îl poate exercita față de orice altă persoană.

ARTICOLUL 10 Garanția financiară

1. Părțile își rezervă dreptul de a introduce, prin legislația lor națională, prevederi privind garanția financiară.

2. Părțile își exercită dreptul menționat la paragraful 1 de mai sus în conformitate cu drepturile și obligațiile lor în temeiul dreptului internațional, luând în considerare ultimele trei paragrafe din preambulul Protocolului.

3. Prima reuniune a Conferinței Părților funcționând ca reuniune a Părților la Protocol, după intrarea în vigoare a Protocolului adițional, va solicita Secretariatului să efectueze un studiu cuprinzător, care va aborda, *inter alia*:

- a) Modalitățile de realizare a mecanismelor de garanție financiară;
- b) O evaluare a impactului de mediu, economic și social al acestor mecanisme, în special asupra țărilor în curs de dezvoltare; și
- c) O identificare a organismelor adecvate, care să asigure garanția financiară.

ARTICOLUL 11 Responsabilitatea Statelor pentru acte ilicite pe plan internațional

Prezentul Protocol adițional nu aduce atingere drepturilor și obligațiilor statelor decurgând din normele de drept internațional general cu privire la responsabilitatea Statelor pentru acte ilicite la nivel internațional.

ARTICOLUL 12 Punerea în aplicare și legătura cu răspunderea civilă

1. Părțile trebuie să prevadă în legislația lor națională reguli și proceduri pentru măsuri de remediere în cazul producerii unui prejudiciu. Pentru a pune în aplicare această obligație, Părțile trebuie să prevadă măsuri reparatorii în conformitate cu prezentul Protocol adițional și pot, după caz:

- a) Să aplice legislația națională existentă, inclusiv, unde este cazul, normele și procedurile generale privind răspunderea civilă;
- b) Să aplice sau să elaboreze normele și procedurile de răspundere civilă, specifice acestui scop; sau
- c) Să aplice sau să elaboreze o combinație a celor două.

CONFORM CU ORIGINALUL

2. Părțile vor trebui, în scopul de a prevedea norme și proceduri adecvate în legislația lor internă privind răspunderea civilă pentru prejudiciul material sau personal, asociat cu un prejudiciu, astfel cum este definit la art. 2, paragraful 2 lit. b) din prezentul Protocol adițional, să acționeze astfel:

- a) Să continue să aplice legislația lor în vigoare privind răspunderea civilă;
- b) Să elaboreze și să aplice sau să continue să aplice legea răspunderii civile, specifică acestui scop; sau
- c) Să elaboreze și să aplice sau să continue să aplice o combinație a celor două.

3. Atunci când își elaborează legislația privind răspunderea civilă, menționată la lit. b) sau lit. c) de la paragraful 1 sau 2 de mai sus, Părțile trebuie să abordeze, *inter alia*, după caz, următoarele elemente:

- a) Prejudiciul;
- b) Standardul privind răspunderea, incluzând răspunderea strictă sau răspunderea întemeiată pe culpă;
- c) Direcționarea răspunderii, dacă este cazul;
- d) Dreptul de a formula pretenții.

ARTICOLUL 13 **Evaluare și examinare**

Conferința Părților, care funcționează ca reuniune a Părților la Protocol, va proceda la o examinare a eficacității acestui Protocol adițional la cinci ani după intrarea sa în vigoare, și la fiecare cinci ani după aceea, cu condiția ca informațiile necesare să fi fost furnizate de către Părți. Examinarea se va efectua în contextul evaluării și examinării Protocolului în conformitate cu prevederile art. 35 din Protocol, cu excepția cazului când Părțile la prezentul Protocol adițional au decis altfel. Prima examinare trebuie să includă o verificare a eficacității art. 10 și art. 12.

ARTICOLUL 14 **Conferința Părților funcționând ca reuniune a Părților la Protocol**

1. Fără a aduce atingere paragrafului 2 al art. 32 din Convenție, Conferința Părților, care funcționează ca reuniune a Părților la Protocol, funcționează drept reuniune a Părților la prezentul Protocol adițional.

2. Conferința Părților funcționând ca reuniune a Părților la Protocol, urmărește constant modul de aplicare a prezentului Protocol adițional și emite, în limitele mandatului său, deciziile necesare pentru a conduce la o implementare efectivă. Aceasta îndeplinește funcțiile care îi sunt atribuite prin prezentul Protocol adițional și, *mutatis mutandis*, funcțiile care îi sunt atribuite prin paragraful 4 lit. a) și f) ale art. 29 din Protocol.

CONFORM CU ORIGINALUL

ARTICOLUL 15 Secretariatul

Secretariatul stabilit prin art. 24 din Convenție funcționează ca Secretariat pentru prezentul Protocol adițional.

ARTICOLUL 16 Relația cu Convenția și Protocolul

1. Prezentul Protocol adițional se adaugă Protocolului și nu modifică sau amendează Protocolul.
2. Prezentul Protocol adițional nu aduce atingere drepturilor și obligațiilor Părților la prezentul Protocol adițional, care decurg din Convenție și Protocol.
3. Cu excepția dispozițiilor contrare din prezentul Protocol adițional, prevederile Convenției și ale Protocolului se aplică, *mutatis mutandis*, prezentului Protocol adițional.
4. Fără a aduce atingere paragrafului 3 de mai sus, prezentul Protocol adițional nu aduce atingere drepturilor și obligațiilor unei Părți în conformitate cu dreptul internațional.

ARTICOLUL 17 Semnarea

Prezentul Protocol adițional este deschis spre semnare de către Părțile la Protocol la sediul Organizației Națiunilor Unite din New York, de la 7 martie 2011 până la 6 martie 2012.

ARTICOLUL 18 Intrarea în vigoare

1. Prezentul Protocol adițional intră în vigoare în cea de-a 90-a zi de la data depozitării celui de-al 40-lea instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, de către Statele sau organizațiile regionale de integrare economică, care sunt Părți la Protocol.
2. Prezentul Protocol adițional intră în vigoare pentru un Stat sau o organizație regională de integrare economică, care ratifică, acceptă, aprobă ori aderă la acesta, după depozitarea celui de-al 40-lea instrument menționat la paragraful 1 de mai sus, în cea de-a 90-a zi de la data la care Statul respectiv sau organizația regională de integrare economică respectivă a depus instrumentul său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, sau la data la care Protocolul intră în vigoare pentru acel Stat sau organizație regională de integrare economică, ultima dată dintre cele două fiind cea reținută.
3. În sensul paragrafelor 1 și 2 de mai sus, orice instrument depozitat de către o organizație regională de integrare economică nu este considerat ca fiind suplimentar față de instrumentele depozitate de statele membre ale unei astfel de organizații.

ARTICOLUL 19 Rezerve

Prezentul Protocol adițional nu poate face obiectul unor rezerve.

CONFORM CU ORIGINALUL

ARTICOLUL 20 Retragere

1. În orice moment, după doi ani de la data la care prezentul Protocol adițional a intrat în vigoare pentru o Parte, aceasta se poate retrage din prezentul Protocol adițional prin notificare scrisă adresată depozitarului.
2. Orice astfel de retragere își produce efectele la expirarea unei perioadei de un an de la data primirii notificării de către depozitar sau la o dată ulterioară, specificată în notificarea de retragere.
3. Orice Parte care se retrage din Protocol în conformitate cu art. 39 din Protocol este considerată, de asemenea, retrasă din prezentul Protocol adițional.

ARTICOLUL 21 Texte autentice

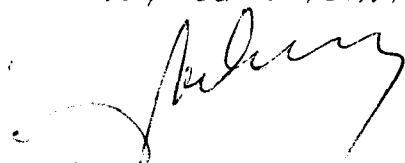
Originalul prezentului Protocol adițional, ale cărui texte în limbile arabă, chineză, engleză, franceză, rusă și spaniolă sunt egal autentice, va fi depus la Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite.

DREPT CARE noi, subsemnații, fiind împuterniciți corespunzător în acest sens, am semnat prezentul Protocol adițional.

ÎNCHEIAT la Nagoya azi 15 octombrie 2010.

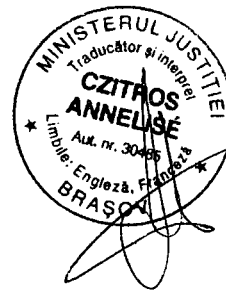
.....

CONFORM CU ORIGINALUL

Subsemnata CZITROS ANNELOSE, traducător autorizat, cu Nr. 30485/2010 de Ministerul Justiției, certifică exactitatea prezentei traduceri și conformitatea ei cu textul înscrisului văzut de mine.

Traducător,
CZITROS ANNELOSE

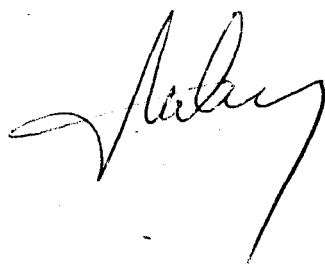

CONFORM CU ORIGINALUL
DIRECȚIA BIODIVERSITATE
DIRECTOR, FLORIAN UDREA

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Florian Udrea', written over the printed name of the director.

**NAGOYA — KUALA LUMPUR SUPPLEMENTARY PROTOCOL
ON LIABILITY AND REDRESS TO THE CARTAGENA
PROTOCOL ON BIOSAFETY**

CONFORM CU ORIGINALUL

**UNITED NATIONS
2010**

**NAGOYA — KUALA LUMPUR SUPPLEMENTARY PROTOCOL
ON LIABILITY AND REDRESS TO THE CARTAGENA
PROTOCOL ON BIOSAFETY**

The Parties to this Supplementary Protocol,

Being Parties to the Cartagena Protocol on Biosafety to the Convention on Biological Diversity, hereinafter referred to as "the Protocol",

Taking into account Principle 13 of the Rio Declaration on Environment and Development,

Reaffirming the precautionary approach contained in Principle 15 of the Rio Declaration on Environment and Development,

Recognizing the need to provide for appropriate response measures where there is damage or sufficient likelihood of damage, consistent with the Protocol,

Recalling Article 27 of the Protocol,

Have agreed as follows:

**Article
1
OBJECTIVE**

The objective of this Supplementary Protocol is to contribute to the conservation and sustainable use of biological diversity, taking also into account risks to human health, by providing international rules and procedures in the field of liability and redress relating to living modified organisms.

**Article
2
USE OF TERMS**

1. The terms used in Article 2 of the Convention on Biological Diversity, hereinafter referred to as "the Convention", and Article 3 of the Protocol shall apply to this Supplementary Protocol.

CONFIRM CU ORIGINALUL

2. In addition, for the purposes of this Supplementary Protocol:

(a) "Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Protocol" means the Conference of the Parties to the Convention serving as the meeting of the Parties to the Protocol;

(b) "Damage" means an adverse effect on the conservation and sustainable use of biological diversity, taking also into account risks to human health, that:

(i) Is measurable or otherwise observable taking into account, wherever available, scientifically-established baselines recognized by a competent authority that takes into account any other human induced variation and natural variation; and

(ii) Is significant as set out in paragraph 3 below;

(c) "Operator" means any person in direct or indirect control of the living modified organism which could, as appropriate and as determined by domestic law, include, *inter alia*, the permit holder, person who placed the living modified organism on the market, developer, producer, notifier, exporter, importer, carrier or supplier;

(d) "Response measures" means reasonable actions to:

(i) Prevent, minimize, contain, mitigate, or otherwise avoid damage, as appropriate;

(ii) Restore biological diversity through actions to be undertaken in the following order of preference:

a. Restoration of biological diversity to the condition that existed before the damage occurred, or its nearest equivalent; and where the competent authority determines this is not possible;

b. Restoration by, *inter alia*, replacing the loss of biological diversity with other components of biological diversity for the same, or for another type of use either at the same or, as appropriate, at an alternative location.

CONFORM CU ORIGINALUL

3. A "significant" adverse effect is to be determined on the basis of factors, such as:

(a) The long-term or permanent change, to be understood as change that will not be redressed through natural recovery within a reasonable period of time;

(b) The extent of the qualitative or quantitative changes that adversely affect the components of biological diversity;

(c) The reduction of the ability of components of biological diversity to provide goods and services;

(d) The extent of any adverse effects on human health in the context of the Protocol.

Article
3
SCOPE

1. This Supplementary Protocol applies to damage resulting from living modified organisms which find their origin in a transboundary movement. The living modified organisms referred to are those:

(a) Intended for direct use as food or feed, or for processing;

(b) Destined for contained use;

(c) Intended for intentional introduction into the environment.

2. With respect to intentional transboundary movements, this Supplementary Protocol applies to damage resulting from any authorized use of the living modified organisms referred to in paragraph 1 above.

3. This Supplementary Protocol also applies to damage resulting from unintentional transboundary movements as referred to in Article 17 of the Protocol as well as damage resulting from illegal transboundary movements as referred to in Article 25 of the Protocol.

4. This Supplementary Protocol applies to damage resulting from a transboundary movement of living modified organisms that started after the entry into force of this Supplementary Protocol for the Party into whose jurisdiction the transboundary movement was made.

CONFORM CU ORIGINALUL

5. This Supplementary Protocol applies to damage that occurred in areas within the limits of the national jurisdiction of Parties.

6. Parties may use criteria set out in their domestic law to address damage that occurs within the limits of their national jurisdiction.

7. Domestic law implementing this Supplementary Protocol shall also apply to damage resulting from transboundary movements of living modified organisms from non-Parties.

Article

4

CAUSATION

A causal link shall be established between the damage and the living modified organism in question in accordance with domestic law.

Article

5

RESPONSE MEASURES

1. Parties shall require the appropriate operator or operators, in the event of damage, subject to any requirements of the competent authority, to:

- (a) Immediately inform the competent authority;
- (b) Evaluate the damage; and
- (c) Take appropriate response measures.

2. The competent authority shall:

- (a) Identify the operator which has caused the damage;
- (b) Evaluate the damage; and
- (c) Determine which response measures should be taken by the operator.

3. Where relevant information, including available scientific information or information available in the Biosafety Clearing-House, indicates that there is a sufficient likelihood that damage will result if timely response measures are not taken, the operator shall be required to take appropriate response measures so as to avoid such damage.

CONFORM CU ORIGINALUL

4. The competent authority may implement appropriate response measures, including, in particular, when the operator has failed to do so.

5. The competent authority has the right to recover from the operator the costs and expenses of, and incidental to, the evaluation of the damage and the implementation of any such appropriate response measures. Parties may provide, in their domestic law, for other situations in which the operator may not be required to bear the costs and expenses.

6. Decisions of the competent authority requiring the operator to take response measures should be reasoned. Such decisions should be notified to the operator. Domestic law shall provide for remedies, including the opportunity for administrative or judicial review of such decisions. The competent authority shall, in accordance with domestic law, also inform the operator of the available remedies. Recourse to such remedies shall not impede the competent authority from taking response measures in appropriate circumstances, unless otherwise provided by domestic law.

7. In implementing this Article and with a view to defining the specific response measures to be required or taken by the competent authority, Parties may, as appropriate, assess whether response measures are already addressed by their domestic law on civil liability.

8. Response measures shall be implemented in accordance with domestic law.

Article

6

EXEMPTIONS

1. Parties may provide, in their domestic law, for the following exemptions:

- (a) Act of God or *force majeure*; and
- (b) Act of war or civil unrest.

2. Parties may provide, in their domestic law, for any other exemptions or mitigations as they may deem fit.

CONFORM CU ORIGINALUL

Article
7
TIME LIMITS

Parties may provide, in their domestic law, for:

- (a) Relative and/or absolute time limits including for actions related to response measures; and
- (b) The commencement of the period to which a time limit applies.

Article
8
FINANCIAL LIMITS

Parties may provide, in their domestic law, for financial limits for the recovery of costs and expenses related to response measures.

Article
9
RIGHT OF RECOURSE

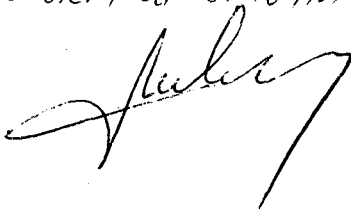
This Supplementary Protocol shall not limit or restrict any right of recourse or indemnity that an operator may have against any other person.

Article
10
FINANCIAL SECURITY

1. Parties retain the right to provide, in their domestic law, for financial security.
2. Parties shall exercise the right referred to in paragraph 1 above in a manner consistent with their rights and obligations under international law, taking into account the final three preambular paragraphs of the Protocol.
3. The first meeting of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Protocol after the entry into force of the Supplementary Protocol shall request the Secretariat to undertake a comprehensive study which shall address, *inter alia*:

- (a) The modalities of financial security mechanisms;

CONFORM CU ORIGINALUL

(b) An assessment of the environmental, economic and social impacts of such mechanisms, in particular on developing countries; and

(c) An identification of the appropriate entities to provide financial security.

Article

11

**RESPONSIBILITY OF STATES FOR INTERNATIONALLY
WRONGFUL ACTS**

This Supplementary Protocol shall not affect the rights and obligations of States under the rules of general international law with respect to the responsibility of States for internationally wrongful acts.

Article

12

IMPLEMENTATION AND RELATION TO CIVIL LIABILITY

1. Parties shall provide, in their domestic law, for rules and procedures that address damage. To implement this obligation, Parties shall provide for response measures in accordance with this Supplementary Protocol and may, as appropriate:

(a) Apply their existing domestic law, including, where applicable, general rules and procedures on civil liability;

(b) Apply or develop civil liability rules and procedures specifically for this purpose; or

(c) Apply or develop a combination of both.

2. Parties shall, with the aim of providing adequate rules and procedures in their domestic law on civil liability for material or personal damage associated with the damage as defined in Article 2, paragraph 2 (b):

(a) Continue to apply their existing general law on civil liability;

(b) Develop and apply or continue to apply civil liability law specifically for that purpose; or

(c) Develop and apply or continue to apply a combination of both.

CONFORM CU ORIGINALUL

3. When developing civil liability law as referred to in subparagraphs (b) or (c) of paragraphs 1 or 2 above, Parties shall, as appropriate, address, inter alia, the following elements:

- (a) Damage;
- (b) Standard of liability, including strict or fault-based liability;
- (c) Channelling of liability, where appropriate;
- (d) Right to bring claims.

Article

13

ASSESSMENT AND REVIEW

The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Protocol shall undertake a review of the effectiveness of this Supplementary Protocol five years after its entry into force and every five years thereafter, provided information requiring such a review has been made available by Parties. The review shall be undertaken in the context of the assessment and review of the Protocol as specified in Article 35 of the Protocol, unless otherwise decided by the Parties to this Supplementary Protocol. The first review shall include a review of the effectiveness of Articles 10 and 12.

Article

14

CONFERENCE OF THE PARTIES SERVING AS THE MEETING OF THE PARTIES TO THE PROTOCOL

1. Subject to paragraph 2 of Article 32 of the Convention, the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Protocol shall serve as the meeting of the Parties to this Supplementary Protocol.
2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Protocol shall keep under regular review the implementation of this Supplementary Protocol and shall make, within its mandate, the decisions necessary to promote its effective implementation. It shall perform the functions assigned to it by this Supplementary Protocol and, *mutatis mutandis*, the functions assigned to it by paragraphs 4 (a) and (f) of Article 29 of the Protocol.

CONFORM CU ORIGINALUL

Article
15
SECRETARIAT

The Secretariat established by Article 24 of the Convention shall serve as the secretariat to this Supplementary Protocol.

Article
16
RELATIONSHIP WITH THE CONVENTION AND THE PROTOCOL

1. This Supplementary Protocol shall supplement the Protocol and shall neither modify nor amend the Protocol.
2. This Supplementary Protocol shall not affect the rights and obligations of the Parties to this Supplementary Protocol under the Convention and the Protocol.
3. Except as otherwise provided in this Supplementary Protocol, the provisions of the Convention and the Protocol shall apply, *mutatis mutandis*, to this Supplementary Protocol.
4. Without prejudice to paragraph 3 above, this Supplementary Protocol shall not affect the rights and obligations of a Party under international law.

Article
17
SIGNATURE

This Supplementary Protocol shall be open for signature by Parties to the Protocol at the United Nations Headquarters in New York from 7 March 2011 to 6 March 2012.

Article
18
ENTRY INTO FORCE

1. This Supplementary Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the fortieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession by States or regional economic integration organizations that are Parties to the Protocol.
2. This Supplementary Protocol shall enter into force for a State or regional economic integration organization that ratifies, accepts or approves it or accedes thereto after the deposit of the fortieth instrument as referred to in

CONFORM CU ORIGINALUL

- 9 -

paragraph 1 above, on the ninetieth day after the date on which that State or regional economic integration organization deposits its instrument of ratification, acceptance, approval, or accession, or on the date on which the Protocol enters into force for that State or regional economic integration organization, whichever shall be the later.

3. For the purposes of paragraphs 1 and 2 above, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by member States of such organization.

Article
19
RESERVATIONS

No reservations may be made to this Supplementary Protocol.

Article
20
WITHDRAWAL

1. At any time after two years from the date on which this Supplementary Protocol has entered into force for a Party, that Party may withdraw from this Supplementary Protocol by giving written notification to the Depository.

2. Any such withdrawal shall take place upon expiry of one year after the date of its receipt by the Depository, or on such later date as may be specified in the notification of the withdrawal.

3. Any Party which withdraws from the Protocol in accordance with Article 39 of the Protocol shall be considered as also having withdrawn from this Supplementary Protocol.

Article
21
AUTHENTIC TEXTS

The original of this Supplementary Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized to that effect, have signed this Supplementary Protocol.

DONE at Nagoya on this fifteenth day of October two thousand and ten.

CONFORM CU ORIGINALUL

- 10 -

**PROTOCOLE ADDITIONNEL DE NAGOYA – KUALA LUMPUR
SUR LA RESPONSABILITÉ ET LA RÉPARATION RELATIF
AU PROTOCOLE DE CARTAGENA SUR LA PRÉVENTION
DES RISQUES BIOTECHNOLOGIQUES**

CONFIRM CU ORIGINALUL

**NATIONS UNIES
2010**

**PROTOCOLE ADDITIONNEL DE NAGOYA – KUALA LUMPUR
SUR LA RESPONSABILITÉ ET LA RÉPARATION RELATIF
AU PROTOCOLE DE CARTAGENA SUR LA PRÉVENTION
DES RISQUES BIOTECHNOLOGIQUES**

Les Parties au présent Protocole additionnel,

Étant Parties au Protocole de Cartagena sur la prévention des risques biotechnologiques relatif à la Convention sur la diversité biologique, dénommé ci-après « le Protocole »,

Tenant compte du Principe 13 de la Déclaration de Rio sur l'environnement et le développement,

Réaffirmant l'approche de précaution contenue dans le Principe 15 de la Déclaration de Rio sur l'environnement et le développement,

Reconnaissant la nécessité de prévoir en cas de dommage ou de probabilité suffisante de dommage des mesures d'intervention appropriées, dans le respect du Protocole,

Rappelant l'article 27 du Protocole,

Sont convenues de ce qui suit :

ARTICLE

1

OBJECTIF

L'objectif du présent Protocole additionnel est de contribuer à la conservation et à l'utilisation durable de la diversité biologique, compte tenu également des risques pour la santé humaine, en établissant des règles et procédures internationales en matière de responsabilité et de réparation relatives aux organismes vivants modifiés.

ARTICLE

2

DÉFINITION DES TERMES

1. Les termes définis à l'article 2 de la Convention sur la diversité biologique, dénommée ci-après « la Convention », et à l'article 3 du Protocole s'appliquent au présent Protocole additionnel.
2. En outre, aux fins du présent Protocole additionnel :

CONFORM CU ORIGINALUL

a) « Conférence des Parties siégeant en tant que réunion des Parties au Protocole » s'entend de la Conférence des Parties à la Convention siégeant en tant que réunion des Parties au Protocole;

b) « Dommage » s'entend d'un effet défavorable sur la conservation et l'utilisation durable de la diversité biologique, en tenant compte des risques pour la santé humaine, qui :

i) Est mesurable ou autrement observable en tenant compte, lorsque cette information existe, des conditions initiales établies scientifiquement et reconnues par l'autorité compétente, compte tenu de toute autre variation d'origine naturelle et anthropique; et

ii) Est significatif au sens donné dans le paragraphe 3 ci-après;

c) « Opérateur » s'entend de toute personne qui contrôle directement ou indirectement l'organisme vivant modifié et qui pourrait, selon le cas et tel que déterminé par le droit interne, inclure, entre autres, le titulaire du permis, la personne qui a mis l'organisme vivant modifié sur le marché, le concepteur, le producteur, l'auteur de la notification, l'exportateur, l'importateur, le transporteur ou le fournisseur;

d) « Mesures d'intervention » s'entend des mesures raisonnables prises pour :

i) Prévenir, minimiser, confiner, atténuer ou autrement éviter le dommage, selon qu'il convient;

ii) Restaurer la diversité biologique en prenant des mesures dans l'ordre de préférence suivant :

a. Restauration de la diversité biologique aux conditions qui existaient avant que le dommage soit survenu, ou leur équivalent le plus proche; et quand l'autorité compétente détermine que cela n'est pas possible;

b. Restauration par, entre autres, le remplacement de la perte de diversité biologique par d'autres éléments constitutifs de celle-ci, que le type d'utilisation en soit identique ou non, au même emplacement ou, selon qu'il convient, à un autre.

3. Le caractère « significatif » d'un effet défavorable est déterminé sur la base de facteurs tels que :

a). La modification à long terme ou permanente, c'est-à-dire ne pouvant se corriger de manière naturelle dans un délai raisonnable;

b) L'ampleur des modifications qualitatives ou quantitatives qui nuisent aux éléments constitutifs de la diversité biologique;

CONFORM CU ORIGINALUL

c) La réduction de la capacité qu'ont les éléments constitutifs de la diversité biologique de fournir des biens et des services;

d) L'ampleur de tout effet défavorable sur la santé humaine dans le contexte du Protocole.

ARTICLE

3

CHAMP D'APPLICATION

1. Le présent Protocole additionnel s'applique au dommage résultant d'organismes vivants modifiés trouvant leurs origines dans un mouvement transfrontière. Les organismes vivants modifiés visés sont ceux :

a) Destinés à être utilisés directement pour l'alimentation humaine ou animale, ou à être transformés;

b) Destinés à être utilisés en milieu confiné;

c) Destinés à être introduits intentionnellement dans l'environnement.

2. S'agissant des mouvements transfrontières intentionnels, le présent Protocole additionnel s'applique au dommage résultant de toute utilisation autorisée des organismes vivants modifiés mentionnés au paragraphe 1.

3. Le présent Protocole additionnel s'applique également au dommage résultant de mouvements transfrontières non intentionnels prévus à l'article 17 du Protocole ainsi qu'au dommage résultant de mouvements transfrontières illicites prévus à l'article 25 du Protocole.

4. Le présent Protocole additionnel s'applique au dommage résultant d'un mouvement transfrontière d'organismes vivants modifiés qui a débuté après l'entrée en vigueur du présent Protocole additionnel pour la Partie vers la juridiction de laquelle a eu lieu le mouvement transfrontière.

5. Le présent Protocole additionnel s'applique au dommage survenu dans des zones situées dans les limites de la juridiction nationale des Parties.

6. Les Parties peuvent utiliser les critères définis par leur droit interne pour traiter le dommage survenant dans les limites de leur juridiction nationale.

7. Le droit interne mettant en œuvre le présent Protocole additionnel s'applique également au dommage résultant des mouvements transfrontières d'organismes vivants modifiés en provenance de pays non Parties.

CONFIRM CU ORIGINALUL

ARTICLE

4

LIEN DE CAUSALITÉ

Un lien de causalité est établi entre le dommage et l'organisme vivant modifié en question et ce, conformément au droit interne.

ARTICLE

5

MESURES D'INTERVENTION

1. Lorsqu'un dommage s'est produit, les Parties exigent, sous réserve des conditions imposées par l'autorité compétente, que le ou les opérateurs appropriés :

- a) Informent immédiatement l'autorité compétente;
- b) Évaluent le dommage; et
- c) Prennent les mesures d'intervention appropriées.

2. L'autorité compétente :

- a) Identifie l'opérateur qui a causé le dommage;
- b) Évalue le dommage; et
- c) Détermine les mesures d'intervention que devrait prendre l'opérateur.

3. Lorsque des informations pertinentes, y compris les informations scientifiques disponibles ou les informations dont dispose le Centre d'échange pour la prévention des risques biotechnologiques, indiquent qu'il existe une probabilité suffisante de survenance de dommage si des mesures d'intervention ne sont pas prises en temps utile, l'opérateur est tenu de prendre des mesures d'intervention appropriées afin d'éviter ce dommage.

4. L'autorité compétente peut prendre les mesures d'intervention appropriées, y compris en particulier lorsque l'opérateur ne l'a pas fait.

5. L'autorité compétente a le droit de recouvrer auprès de l'opérateur les coûts liés à l'évaluation du dommage et à la prise de toute mesure d'intervention appropriée ainsi que les coûts et dépenses accessoires y afférents. Les Parties peuvent prévoir dans leur droit interne des situations dans lesquelles l'opérateur peut ne pas être tenu de supporter ces coûts et dépenses.

6. Les décisions de l'autorité compétente qui exigent de l'opérateur qu'il prenne des mesures d'intervention devraient être motivées. Ces décisions devraient être notifiées à l'opérateur. Le droit interne prévoit l'existence de

CONFORM CU ORIGINALUL

- 4 -

recours, y compris la possibilité d'une révision administrative ou judiciaire de ces décisions. L'autorité compétente informe également l'opérateur des recours disponibles, conformément au droit interne. L'utilisation de tels recours n'empêche pas l'autorité compétente de prendre des mesures d'intervention dans les circonstances appropriées, sauf indication contraire prévue par le droit interne.

7. En appliquant cet article et afin de définir les mesures d'intervention spécifiques que l'autorité compétente prendra ou exigera, les Parties peuvent, le cas échéant, déterminer si les mesures d'intervention sont déjà prévues par le droit interne sur la responsabilité civile.

8. Les mesures d'intervention sont mises en œuvre conformément au droit interne.

ARTICLE

6

EXEMPTIONS

1. Les Parties peuvent prévoir, dans leur droit interne, les exemptions suivantes :

- a) Cas fortuit ou force majeure; et
- b) Conflit armé ou troubles civils.

2. Les Parties peuvent prévoir, dans leur droit interne, les autres exemptions ou mesures d'atténuation qu'elles jugent appropriées.

ARTICLE

7

DÉLAIS

Les Parties peuvent prévoir, dans leur droit interne :

- a) Des délais relatifs et/ou absolus y compris en ce qui concerne les mesures d'intervention; et
- b) Le début de la période à laquelle un délai s'applique.

ARTICLE

8

LIMITES FINANCIÈRES

Les Parties peuvent prévoir, dans leur droit interne, des limites financières pour le recouvrement des coûts et dépenses liés aux mesures d'intervention.

CONFORM CU ORIGINALUL

- 5 -

ARTICLE

9

DROIT DE RECOURS

Le présent Protocole additionnel ne limite ni ne restreint aucun des droits de recours ou d'indemnisation dont peut disposer un opérateur à l'endroit de toute autre personne.

ARTICLE

10

GARANTIE FINANCIÈRE

1. Les Parties se réservent le droit de prévoir des dispositions de garantie financière dans leur droit interne.
2. Les Parties exercent le droit mentionné au paragraphe 1 ci-dessus conformément à leurs droits et obligations prévus dans le droit international, compte tenu des trois derniers paragraphes du préambule du Protocole.
3. La première réunion de la Conférence des Parties siégeant en tant que réunion des Parties au Protocole après l'entrée en vigueur du Protocole additionnel demandera au Secrétaire exécutif d'entreprendre une étude complète abordant entre autres :
 - a) Les modalités de mécanismes de garantie financière;
 - b) Une évaluation des impacts environnementaux, économiques et sociaux de tels mécanismes, en particulier sur les pays en développement; et
 - c) L'identification des organismes appropriés pour fournir la garantie financière.

ARTICLE

11

RESPONSABILITÉ DES ÉTATS POUR DES FAITS INTERNATIONALEMENT ILLICITES

Le présent Protocole additionnel ne porte pas atteinte aux droits et obligations des États relevant des règles du droit international général qui visent la responsabilité des États pour des faits internationalement illicites.

CONFORME CU ORIGINALUL

ARTICLE

12

APPLICATION ET LIEN AVEC LA RESPONSABILITÉ CIVILE

1. Les Parties prévoient, dans leur droit interne, des règles et procédures propres à remédier au dommage. Pour s'acquitter de cette obligation, elles prévoient des mesures d'intervention conformes au présent Protocole additionnel et peuvent s'il y a lieu :

a) Appliquer leur droit interne existant, y compris, le cas échéant, des règles et procédures générales applicables à la responsabilité civile;

b) Appliquer ou élaborer des règles et procédures de responsabilité civile conçues spécifiquement à cet effet; ou

c) Appliquer ou élaborer une combinaison des deux.

2. Les Parties, en vue de prévoir dans leur droit interne des règles et procédures adéquates relatives à la responsabilité civile en cas de préjudice matériel ou personnel associé au dommage tel que défini à l'alinéa b) du paragraphe 2 de l'article 2 :

a) Continuent d'appliquer leur droit général existant sur la responsabilité civile;

b) Élaborent et appliquent ou continuent d'appliquer leur droit sur la responsabilité civile spécifiquement à cet effet; ou

c) Élaborent et appliquent ou continuent d'appliquer une combinaison des deux.

3. Dans l'élaboration de leur droit sur la responsabilité civile dont mention est faite aux alinéas b) ou c) des paragraphes 1 ou 2 ci-dessus, les Parties abordent, selon qu'il convient, les éléments suivants entre autres :

a) Le dommage;

b) La norme de responsabilité, y compris la responsabilité objective ou la responsabilité pour faute;

c) La canalisation de la responsabilité, le cas échéant;

d) Le droit de recours.

CONFORM CU ORIGINALUL

ARTICLE

13

ÉVALUATION ET EXAMEN

La Conférence des Parties siégeant en tant que réunion des Parties au Protocole effectue un examen de l'efficacité du présent Protocole additionnel cinq ans après son entrée en vigueur puis ensuite tous les cinq ans, à condition que les informations nécessaires à cet examen aient été fournies par les Parties. Cet examen est effectué dans le contexte de l'évaluation et de l'examen du Protocole comme précisé à l'article 35 du Protocole, à moins que les Parties au présent Protocole additionnel n'en décident autrement. Le premier examen devra comprendre un examen de l'efficacité des articles 10 et 12.

ARTICLE

14

CONFÉRENCE DES PARTIES SIÉGEANT EN TANT QUE RÉUNION DES PARTIES AU PROTOCOLE

1. Sous réserve du paragraphe 2 de l'article 32 de la Convention, la Conférence des Parties siégeant en tant que réunion des Parties au Protocole sert de réunion des Parties au présent Protocole additionnel.
2. La Conférence des Parties siégeant en tant que réunion des Parties au Protocole suit l'application du présent Protocole additionnel et prend, dans le cadre de son mandat, les décisions nécessaires pour en favoriser une application effective. Elle s'acquitte des fonctions qui lui sont assignées par le présent Protocole additionnel et, *mutatis mutandis*, de celles qui lui sont assignées par les alinéas a) et f) du paragraphe 4 de l'article 29 du Protocole.

ARTICLE

15

SECRETARIAT

Le Secrétariat établi en vertu de l'article 24 de la Convention fait fonction de secrétariat du présent Protocole additionnel.

ARTICLE

16

RELATIONS AVEC LA CONVENTION ET LE PROTOCOLE

1. Le présent Protocole additionnel complète le Protocole, et ne modifie ni amende le Protocole.

CONFIRM CU ORIGINALUL

- 8 -

2. Le présent Protocole additionnel ne porte pas atteinte aux droits et aux obligations des Parties au présent Protocole additionnel en vertu de la Convention et du Protocole.

3. Sauf disposition contraire dans le présent Protocole additionnel, les dispositions de la Convention et du Protocole s'appliquent, *mutatis mutandis*, au présent Protocole additionnel.

4. Sous réserve du paragraphe 3 ci-dessus, le présent Protocole additionnel ne porte pas atteinte aux droits et obligations d'une Partie en vertu du droit international.

ARTICLE

17

SIGNATURE

Le présent Protocole additionnel est ouvert à la signature des Parties au Protocole au Siège de l'Organisation des Nations Unies à New York du 7 mars 2011 au 6 mars 2012.

ARTICLE

18

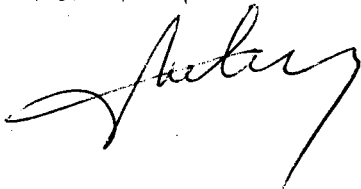
ENTRÉE EN VIGUEUR

1. Le présent Protocole additionnel entre en vigueur le quatre-vingt-dixième jour suivant la date de dépôt du quarantième instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion par les États ou les organisations régionales d'intégration économique qui sont Parties au Protocole.

2. Le présent Protocole additionnel entre en vigueur pour un État ou une organisation régionale d'intégration économique qui le ratifie, l'accepte, l'approuve ou y adhère après le dépôt du quarantième instrument mentionné au paragraphe 1 ci-dessus, soit le quatre-vingt-dixième jour après la date de dépôt par cet État ou par cette organisation régionale d'intégration économique de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, ou à la date à laquelle le Protocole entre en vigueur pour cet État ou pour cette organisation régionale d'intégration économique, la date la plus tardive étant retenue.

3. Aux fins des paragraphes 1 et 2 ci-dessus, aucun des instruments déposés par une organisation régionale d'intégration économique n'est considéré comme venant s'ajouter aux instruments déjà déposés par les États membres de ladite organisation.

CONFIRM EN ORIGINAL

- 9 -

**ARTICLE
19**

RÉSERVES

Aucune réserve ne peut être faite au présent Protocole additionnel.

**ARTICLE
20**

DÉNONCIATION

1. À l'expiration d'un délai de deux ans à compter de la date d'entrée en vigueur du présent Protocole additionnel à l'égard d'une Partie, cette Partie peut dénoncer le présent Protocole additionnel par notification écrite au Dépositaire.
2. Cette dénonciation prend effet à l'expiration d'un délai d'un an à compter de la date de sa réception par le Dépositaire, ou à toute date ultérieure qui pourra être spécifiée dans ladite notification.
3. Toute partie qui dénonce le Protocole conformément à l'article 39 du Protocole est considérée comme ayant également dénoncé le présent Protocole additionnel.

**ARTICLE
21**

TEXTES FAISANT FOI

L'original du présent Protocole additionnel, dont les textes anglais, arabe, chinois, espagnol, français et russe font également foi, sera déposé auprès du Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies.

EN FOI DE QUOI les soussignés, à ce dûment habilités, ont signé le présent Protocole additionnel.

FAIT à Nagoya le quinzième jour du mois d'octobre de l'an deux mil dix.

CONFORM CU ORIGINALUL

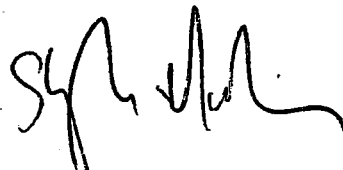

I hereby certify that the foregoing text is a true copy of the Nagoya – Kuala Lumpur Supplementary Protocol on Liability and Redress to the Cartagena Protocol on Biosafety, done at Nagoya on 15 October 2010, the original of which is deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Je certifie que le texte qui précède est une copie conforme du Protocole additionnel de Nagoya - Kuala Lumpur sur la responsabilité et la réparation relatif au Protocole de Cartagena sur la prévention des risques biotechnologiques, fait à Nagoya le 15 octobre 2010, dont l'original se trouve déposé auprès du Secrétaire général des Nations Unies.

For the Assistant Secretary-General,
in charge of the Office of
Legal Affairs

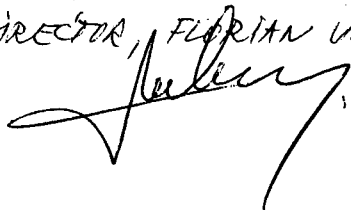
Pour le Sous-Secrétaire général,
chargé du Bureau des
affaires juridiques

Stephen Mathias

United Nations
New York, 17 February 2011

CONFIRM CU ORIGINALUL
DIRECȚIA BIODIVERSITATE
DIRECTOR, FLORIAN USREA

Organisation des Nations Unies
New York, le 17 février 2011

CONFIRM CU EXEMPLARUL DETINUT
DE MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE

ALINA CROȘAN, director

